

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Bevarandeplan för Natura 2000-område

SE0530113 Norra Vänersnäs skärgård

EU:s medlemsländer bygger upp ett sk. "ekologiskt nätverk" av naturområden som kallas Natura 2000. Livsmiljöerna för vilda djur och växter krymper i snabb takt och många arter hotas av utrotning. Länderna i EU samarbetar därför för att försöka bevara det europeiska växt- och djurlivet. Arbetet grundas på två EU- direktiv, fågeldirektivet och art- och habitatdirektivet.

Natura 2000-områden i Västra Götalands län

I Västra Götalands län finns 406 av regeringen beslutade Natura 2000-områden (t.o.m. år 2004) som sammanlagt har en yta av cirka 240 900 hektar. Avsikten med områdena är att bevara speciella, i EU direktiven bestämda naturtyper och arter. I länet förekommer 54 av dessa naturtyper och 95 djur- och växtarter. Arbetet med att utse områden har pågått sedan EU-inträdet 1995. Naturtyperna kan sammanfattas i följande kategorier och täcker cirka hälften av den totala ytan.

- Berg / hållmark, 3 800 ha
- Odlingssmark / hed, 3 506 ha
- Lövskog, 5 248 ha
- Barrskog, 8 475 ha
- Våtmark / hed, 14 218 ha
- Sötvatten, 21 567 ha
- Sötvatten, Vättern, 60 000 ha
- Hav / kust, 25 304 ha

Bevarandeplanen

Till varje Natura 2000-område ska det finnas en bevarandeplan. Den ger en beskrivning av området och dess naturvärden, vad som kan skada eller påverka naturvärdena samt vad som krävs för att de ska finnas kvar. Planen ska också underlätta vid tillståndsprövningar enligt miljöbalken. Bevarandeplaner utarbetas och fastställs av Länsstyrelsen som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Planen kan dock revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar ändras; den sägs vara ett "*levande dokument*". Det är därför aldrig för sent att bidra med kunskap och synpunkter, kontakta gärna Länsstyrelsen. När bevarandeplanen ändras medför det att den måste fastställas på nytt. Markägare och andra berörda ges då nytt tillfälle att lämna synpunkter om ändringarna är av betydelse.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada Natura 2000-områdenas värden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det gäller även åtgärder utanför Natura 2000-området (regleras av miljöbalken). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som kan påverka naturvärdena i ett område bör man samråda med länsstyrelsen innan man påbörjar en åtgärd. Om det rör sig om en skogsbruksåtgärd ska istället samråd hållas med skogsvårdsstyrelsen innan en åtgärd påbörjas.

Mer information

Länsstyrelsen - www.o.lst.se - Telefon 031-60 50 00 vx. - E-post: natura2000@o.lst.se

Skogsstyrelsen - www.skogsstyrelsen.se - Telefon 033-17 73 30 vx. –

E-post: region.vast@skogsstyrelsen.se

Naturvårdsverket - www.naturvardsverket.se

Om lagstiftningen som Natura 2000 bygger på

Ett Natura 2000-områdes juridiska status bestäms av flera paragrafer i miljöbalken. Förutom bestämmelser om områdesskydd och tillståndsprövning enligt 7 kap. miljöbalken är Natura 2000-områden även riksintresseområden enligt 4 kap. 1 och 8 §§ i miljöbalken, vilket innebär att Natura 2000-bestämmelserna får en tydlig koppling till en rad andra lagar som rör markanvändning. Bestämmelser som rör miljökonsekvensbeskrivningar (MKB), tillsyn och ersättningsfrågor m.m. i Natura 2000-områden finns även i miljöbalkens kapitel 6:1 och 7, 11:9, 17:3, 19:2, 21:7, 29:4 och 31:4 och 5 kap. MB samt i förordningen om områdesskydd (1998:1252).

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

BEVARANDEPLAN
Fastställd
2005-12-20

Diarienummer:
511-61058-2005

Naturvårdsenheten
Hans Alexandersson

Enligt sändlista

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0530113 Norra Vänersnäs skärgård

Kommun: Vänersborg Områdets totala areal: 998 ha
Områdestyp: pSCI, Life Biogeografisk region: Boreal

Naturtyper och arter som måste bevaras i området:

- 3150 - Naturligt eutrofa sjöar med nate eller dybladsvegetation
- 6430 - Högörtssamhällen
- 7140 - Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr
- 9010 - Västlig taiga*
- 91D0 - Skogbevuxen myr*

Bevarandeplanen behöver uppdateras!

Enligt nuvarande kunskap om området vet vi att

även följande arter finns:

- A002 - Storlom
- A081 - Brun kärnhök
- A094 - Fiskgjuse
- A190 - Skräntärna
- A193 - Fisktärna
- A194 - Silvertärna

Utvecklingsmark till ytterligare naturtyper kan finnas. Detta är viktigt att ta hänsyn till.

Bevarandesyfte

Syftet med Natura 2000-området är att de naturtyper och arter som finns i området (se förteckningen) ska bevaras långsiktigt. Varje naturtyp och art ska bidra till att upprätthålla s.k. gynnsam bevarandestatus inom sin biogeografiska region. Det här området utgör därför en viktig del i det ekologiska nätverk av områden som Natura 2000 bygger på.

Det främsta syftet är att bevara områdets naturskogsmiljöer och vattenmiljöer med grunda näringsrika vattenområden av slättsjönatur.

Förekomsten av naturskog prioriteras högst.

Regeringen fattade beslut om att föreslå området till Natura 2000-nätverket i januari 1998.

Beskrivning av området

Reservatets hållmarker karaktäriseras av mager tall- och granskog med ett varierande inslag av trivillövträd som björk, asp och klibbal. I de strandnära partierna och på öarna finns naturskogspräglade bestånd av blandskog med rik epifytisk lavflora. Äldriga bestånd av tall utmed klippstränderna i reservatets södra fastlandsdel ger ofta intrycket av att vara de sista resterna av äldre mer öppna och betade utmarker.

Hållmarkerna har fläckvis mycket artrika och välutvecklade lavsamhällen med olika påskrislavar (Stereocaulon sp) renlavar (Cladonia sp) och ragg-mossa (Racomitrium lanuginosum).

Lövskogsbestånden upptar ganska små arealer längs ständerna och på vissa öar. Bestånden är dock rika på död ved av björk, klibbal och sälg. De är rikligt beväxna med trädsvampar som sälgticka (*Phellinus conchatus*), styv-skinn, (*Stereum rugosum*), eldticka (*Phellinus igniarius*) och ringmussling (*Pleurotus dryinus*). Den höga näringshalten som följer av översvämningar av låglänta marker har gett upphov till ett yppigt fåltskikt med arter som frossört, blåsstarr, rankstarr, kabbeleka, gul svärdsilja, videört, kärnsilja och mannagräs.

På klippstränder och steniga stränder är kärlväxtfloran rik med många olika blommande örter. Här finns bergkorsört, renfana, liten fetknopp, strandveronika, getväppling, flenört, rosenpilört, stagg, ängsskallra, höstfibbla, jungfrulin, kärringtand, strandviol och strandbräsma. På fågelgödslade kala öar blir örtvegetationen mycket yppig med rika bestånd av gökblomster, norsk fingerört, femfingerört, fackelblomster och strandveronika.

Högörtängarna är botaniskt mycket rika med stora arealer dominerade av vasstarr, bunkestarr, trådstarr, flaskstarr, madrör med inslag av kärnsilja, strätta, kärnspira, knölsyska, svärdsilja, åkermynta, gökblomster, sumpförgätmigej och fackelblomster.

De vidsträckta vattenområdena med bladvassar omväxlande med flytbladssamhällen av vit och gul näckros, vattenpilört, gäddnate m fl har betydande ornitologiska värden med förekomst av trastsångare, rördrom och med mer bofasta arter som skäggdopping, brun kärnhök, grågås, knölsvan, kricka, rörsångare, sävsångare och sävsparv.

Den yttre arkipelagen av kala holmar och skär är viktiga häckplatser för kolonihäckade arter som fiskmås, gråtrut, skratmås, havstrut, silltrut samt fisktärna och även för ett par av Vänerns få häckande skrântärnor. Silvertärna häckar vissa år med enstaka par. Storlom, småskrake, strandkata och drillsnäppa hör också till de bofasta arterna.

De trädklädda öarna längre in mot fastlandet med naturskogspräglade bestånd hyser många häckande rovfågelarter. Fiskgjusen har 6 olika boplatser inom reservatet och två till tre par häckar årligen, dessutom förekommer häckande lärkfalk, ormvråk och duvhök med enstaka par.

Inom reservatsområdet finns tre rödlistade kärlväxtarter och fyra fågelarter varav en art är starkt hotad (kategori EN). Inom reservatsområdet finns 9 bofasta fågelarter som är upptagna i bilaga 1 i EU:s Fågeldirektiv (79/409/EEG).

Bevarandemål

Exempel på uppföljningsbara bevarandemål beskrivs under respektive naturtyp och art. Vilka av dessa mål som kommer att användas i området bestäms när kompletterande inventeringar genomförts. Då kommer även koder som x, y och liknande att ersättas med siffror och arter.

Markägarförhållanden

Privat

Vad kan påverka negativt

Faktorer som skulle kunna påverka områdets naturvärden negativt är:

- ett omfattande rörligt friluftsliv som kan störa fågellivet, exempelvis genom buller och vågsvall från fritidsbåtar.
 - igenväxning av fågelskär kan missgynna sjöfåglar som är beroende av kala skär för sin häckning.
- Storskalig vasstäkt för tex energiändamål

Åtgärder som regleras av föreskrifterna för naturreservatet är:

- exploatering, t ex anläggande av brygga, väg eller uppförande av ny byggnad.
- schaktning, upplag, täktverksamhet etc.

- skogsbruk

Ytterligare åtgärder som kan påverka området negativt finns beskrivna under respektive naturtyp och art.

Bevarandeåtgärder

Förutom vad som i övrigt gäller enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området (7 kap 28 a § miljöbalken).

Skydd

Norra Vänersnäs skärgård är skyddat som naturreservat.

För skötsel av ingående arter och naturtyper, se på art- och naturtypsnivå.

Följande åtgärder gynnar naturvärdena i området.

- skogsmarken lämnas i huvudsak till fri utveckling och skyddas från olika former av skogliga åtgärder
- fågellivet skyddas genom beträdnadsförbud på viktiga häckningsöar
- botaniskt rika mark- och strandområden och högörtängar skyddas mot dränering, väg- och stigdragning samt byggverksamhet
- gynna utvecklingen av naturskogspräglade bestånd genom bränning av ung kulturskog och skapa gynnsamma förhållanden för sällsynta, missgynnade och rödlistade arter.
- vissa riktade gallringar utförs i syfte att gynna lövträd och grova barrträd bl a som potentiella boträd för rovfåglar.
- röjning av fågelskär vid behov.
- fågelskärsinventering i Vänern bör fortsätta att genomföras årligen. Inventeringen kan användas i uppföljningssammanhang.

Bevarandestatus

Bevarandestatusen för de enskilda naturtyperna och arterna är beskriven under respektive naturtyp/art.

Uppföljning av naturtyper och arter

De i bevarandeplanen angivna målen ska följas upp.

Bevarandemålen följs upp med olika tidsintervall beroende på vilken naturtyp eller art som berörs. Naturtyper som inte kräver skötsel följs upp stickprovsvis med glesa tidsintervall liksom arter som till exempel förekommer på många lokaler eller som inte är hotade i så hög grad. Områden som vid basinventeringen inte konstateras ha gynnsam bevarandestatus följs upp regelbundet tills gynnsam bevarandestatus uppnåtts. Samtliga områden ska följas upp om de innehåller arter och naturtyper som är sällsynta, särskilt viktiga för biologisk mångfald eller kräver regelbunden skötsel.

Dokumentation

Appelqvist, T. 1997 En översiktlig beskrivning och naturvärdesbedömning av Vänersnäs-området i Vänersborgs kommun. Stencil

Thunberg, B., Ulvegärde, S.O. 1979: Vänersnäs - en översiktlig naturinventering. Länsstyrelsen i Älvsborgs län, 1979:3.

Håkansson L. 1978 Väners morfometri och morfologi – en sjö morfomet-risk handbok. Naturvårdsverket Solna.

Landgren, E. o Landgren, T. 2000 Fågelskär i Vänern 2000. Väners vattenvårdsförbund rapp nr 17.2001.

Naturtyper, djur- och växtarter som speciellt måste bevaras i området

3150 Naturligt eutrofa sjöar med nate eller dybladsvegetation

Beskrivning: De vidsträckta bladvassarna omväxlande med flytbladssamhällen av vit och gul näckros, vattenpilört, gäddnate m fl har betydande ornitologiska värden med förekomst av trastsångare och rördrom och med mer vanliga arter som skäggdopping, brun kärrhök, grågås, knölsvan, kricka, rörsångare sävsångare och sävsparv. Grunda vattenområden med rik långskottvegetation av Potamogeton sp samt flytbladsvegetation med gul näckros, vattenpilört och gäddnate.

Bevarandemål: Areal
-Arealen av naturtypen ska vara minst 200 hektar.

Struktur och funktion

-Totalfosforhalten ska vara större än 25µg/l, men avvikelser från jämförvärdet vara högst klass 2 (tydlig avvikelse).

-pH-värde ska vara minst 6,5 (tillståndsklass 2).

Fotnot indelningen i klasser finns i Naturvårdsverket 1999. Sjöar och vattendrag. Bedömningsgrunder för miljö kvalitet. Rapport 4913

-Vass täcker högst 30 % av vattenytan.

- Undervattensvegetation skall täcka minst 25 % av områdets botten

Typiska arter

-Förekomsten av typiska kärlväxtarter ska bibehållas eller öka. Därför ska minst 2 av de typiska kärlväxtarterna vass och gul näckros förekomma i minst x% av provytorna.

-Förekomsten av typiska häckfågelarter ska bibehållas eller öka. Därför ska minst x par av arterna rördrom, brun kärrhök, trastsångare, fiskgjuse etc häcka i området.

Negativ påverkan:

- Vasstakt för energiändamål
- muddring
- invallning av sjöbotten
- anläggande av bryggor
- ett stort antal ruggande grågäss betar ner förekomsten av vassar och undervattensvegetationen utarmas.

Bevarandeåtgärder: - begränsning av förekomsten av ruggande grågås

Bevarandestatus: - förekomsten av vass och undervattensvegetation minskar i området och är för närvarande inte i gynnsamt tillstånd.

Uppföljning: Se tillsvidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare.

6430 Högörtssamhällen

Beskrivning: Högörtängarna är botaniskt mycket rika med stora arealer dominerade av vasstarr, bunkestarr, trådstarr, flaskstarr, madrör med inslag av kärrsilja, strätta kärrspira, knölsyska, svärdsilja, åkermynta, gökblomster, sumpförgätmigej och fackelblomster.

Bevarandemål:

-Arealen högortsängar ska vara minst 12 hektar eller öka.

Struktur och funktion

-Minst 10 hektar ska ha en öppen struktur.

-Träd och buskar får ha en täckningsgrad på högst 10 %.

Typiska arter

-Förekomsten av typiska kärlväxter ska bibehållas eller öka. Minst x stycken av de typiska kärlväxterarterna fackelblomster, videört, älgört och kärrsilja etc. ska förekomma i minst y % av provytorna.

-Förekomsten av typiska landmollusker ska bibehållas eller öka. Minst x stycken av de typiska landmolluskararterna a, b, c etc. ska förekomma i minst y % av transekterna.

Negativ påverkan:

- ändrad vattenregim med sänkta medelvattenstånd under vegetationsperioden
- invallning
- igenväxning med lövträd och buskar

Bevarandeåtgärder:

- extensivt bete
- avverkning av igenväxningvegetation

Bevarandestatus:

Formuleras efter genomförd basinventering

Uppföljning:

Se tillsvi vidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare.

7140 Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn

Beskrivning: Habitatet saknas i objektet

Bevarandemål: Habitatet saknas i objektet

Negativ påverkan: Habitatet saknas i objektet

Bevarandeåtgärder: Habitatet saknas i objektet

Bevarandestatus: Habitatet saknas i objektet

Uppföljning:

Habitatet saknas i objektet

Se tillsvidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare.

9010 Västlig taiga*

Beskrivning:

Skogen i reservatet som utgöres av skogklädda öar och strandområden innebär detta bl. a. att en ytterligare utveckling mot naturskog skall få ske genom att skogen i huvudsak lämnas för fri utveckling med ökande andel gamla, grova träd, stående och liggande död ved (torrakor, lågor etc.).

Strandnära barrblandskog med varierande blandning av tall och gran samt inslag av björk och asp. I fuktigare områden små lövsumpbestånd av björk och klibbal. Klibbalen förekommer också som smala ridåer och småbestånd i strandzonen tillsammans med brakved, och viden. I skogen förekommer ett extensivt bete med nötkreatur tillsammans med intilliggande hygges- och åkermark utanför reservatet.

Bevarandemål:

Areal

-Arealen västlig taiga ska vara minst 68 ha eller öka.

För undertyperna gäller att:

-Arealen tallskog (där tall utgör mer än 70 % av virkesförrådet) ska vara minst x ha eller öka.

-Arealen lövrik barrnaturskog, lövbrännor och andra lövdominerade taigatyper ska vara minst x ha eller öka.

Struktur och funktion

-Det ska finnas minst x m³ död ved per ha. (Relationen död ved/levande ved ska vara minst 1/5.)

-På mer än x (90) % av arelen ska lövträdsandelen i granskogar vara minst x %, varav lövträdsarterna sälg, rönn och asp ska förekomma med minst x %.

-Träd av utländskt ursprung (t.ex. contortatall och olika ädelgranar) får inte finnas i området.

-Naturvårdsbränning eller naturliga bränder ska genomföras på x hektar varje x-årsperiod. (Med "naturvårdsbränning" menas att minst x m³ ved och minst x träd grövre än x cm dbh lämnats per ha.)

-Efter brand ska det finnas förnyring av tall, i undergrupp tallskog av lingonris-typ, 18 år efter brand med minst x stammar över 1 m höjd och stammar högre än 2 m höjd av sälg, rönn och asp i mer än x (80) % av provytorna.

-Sumpskogarna ska ha en ostörd hydrologi. Det ska inte finnas diken med avvattande effekt.

Typiska arter

-Minst x av de typiska lavarerna ska förekomma i minst x % av provytorna.
Fotnot: Luftföroreningskänsliga lavar ska bibehållas eller öka.

-Minst x av de typiska mossarterna a, b, c, etc. ska förekomma i minst x % av provytorna.

-Minst x av de typiska kärlväxterna a, b, c, etc. ska förekomma i minst x % av provytorna.

(-Minst x av de typiska vedsvamparna a, b, c, etc. ska förekomma i minst x % av provytorna.)

-Antalet häckande par av de typiska fågelarterna a, b, c, etc. ska vara minst x, y respektive z.

Negativ påverkan:

Faktorer som skulle kunna påverka områdets naturvärden negativt är:

- Olika former av produktionsinriktat skogsbruk, i eller i anslutning till objektet kan påverka naturtypen negativt. Det kan gälla alla typer av avverkningar, förutom de av naturvårdsinriktade syfte, transporter, markberedning, dikning och plantering. Många åtgärder kan t.ex. medföra att hydrologin i skogsområdet påverkas negativt.*
- tillväxt av humuslagret med efterföljande vegetationsförändringar, detta kan vara en följd av utebliven brand som är en naturlig störningsfaktor i naturtypen.
- Viltbete som hindrar förnygring av såväl löv som tall.
- Kvävenedfall som kan skapa eutrofiering, med negativa effekter på bl.a. lavar och en ökad konkurrens av gran.

*Åtgärder som regleras av föreskrifter för naturreservat.

- uppföra byggnad;
- uppföra mast, antenn, torn eller annan anläggning;
- dra fram mark- eller luftledning;
- anlägga väg eller parkeringsplats;
- spränga, schakta, muddra, tippa eller fylla ut med massor;
- dika, dikesrensa, valla in eller dämna;
- anordna upplag;
- slutavverka, gallra, röja eller utföra annan skogsvårdsåtgärd;
- avverka enstaka träd
- skada eller bortföra dött träd såsom torraka, vindfälla eller låga;
- bedriva täkt i någon form, kommersiellt eller för husbehov, av berg, sten eller jord;
- tillföra kemiskt eller biologiskt bekämpningsmedel;
- tillföra kalk eller gödselmedel;
- plantera in för trakten främmande växt- eller djurart;
- framföra motordrivet fordon annat än vad som behövs i samband med naturvårdsförvaltningen av reservatet eller fastighetens skötsel;

Bevarandeåtgärder:

Skogen på öar och utmed strandzonen ska i huvudsak lämnas för fri utveckling. Vindfällan och i övrigt fallna träd skall ej upparbetas. Träd i gränsen till reservatet och som faller ut över angränsande icke reservatsmark kapas upp och veden läggs in i reservatsområdet.

Beträffande de småhyggen med plant- och/eller ungskog inom reservatet skall naturvårdsinriktade röjningar ske där inte bränning är möjlig att utföra i syfte att skapa variationsrika bestånd med stor förekomst av grova löv- och barrträd. Unga kulturskapade bestånd uppkomna efter kalavverkning skall fältskottsbrännas för att skapa förutsättningar för en spontan och naturlig rekrytering av skogsbestånd som tillåts utveckla naturskogskaraktärer av varierad ålder- och trädslagssammansättning, mycket stående och liggande död ved, samt en variation i slutenhet. Inom skötselområde 1 och 2 finns sammanlagt 5 ha plantskog och kalmark som kan fältskottsbrännas. Bränning av uppvuxen äldre skog är inte aktuell f. n. Bränning får bara ske om det kan göras utan störning på häckande rovfåglar helst bör en bränning ske under eftersommaren och hösten.

Bevarandestatus:

Formuleras efter utförd basinventering

Uppföljning:

Se tillsvidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare.

91D0 Skogbevuxen myr*

Beskrivning:

Habitatet saknas i objektet

Bevarandemål:

Habitatet saknas i objektet

Negativ påverkan:

Habitatet saknas i objektet

Bevarandeåtgärder:

Habitatet saknas i objektet

Bevarandestatus:

Habitatet saknas i objektet

Uppföljning:

Se tillsviare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare.

Habitatet saknas i objektet
